

2. Хімчук Л. І. Психологічні умови формування технічного мислення в учнів 1-4 класів у позаурочній роботі : автореф. дис. ... канд. психол. наук. : спец. 19. 00. 07 «Педагогічна та вікова психологія» / Л. І. Хімчук. – К., 2007. – 25с.
3. Кудрявцев Т. В. Психологічні основи політехнічного і трудового навчання / Т. В. Кудрявцева - К.: Рад. школа, 1966. – С. 25–31.

Шука В. М., практичний психолог
ДНЗ 791
(м. Київ)

ПРОБЛЕМА ДЕЗАДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ІЗ ЗПР ДО УМОВ ІНКЛЮЗІЇ

Наразі в Україні відбуваються масштабні реформи в галузі освіти, зокрема широкого впровадження набуває інклюзивна освіта. У нових умовах навчально-виховного процесу проблема адаптації особистості виступає на перший план. І хоча питання адаптації дітей дошкільного віку до перебування в закладах дошкільної освіти не є новим, за умов швидкого зростання ритму й темпу життя, дослідження процесу адаптації набуває актуальності.

У даний час у ДНЗ проблема адаптації є суттєвою з тієї причини, що кількість дезадаптованих дітей дошкільного віку значно зросла. Вивчення психологічних особливостей адаптації дошкільників із затримкою психічного розвитку дає змогу поглибити знання про структуру, фази, механізми процесу адаптації, отримати нові дані про створення умов, що позитивно впливають на успішність процесу адаптації в інклюзивних закладах дошкільної освіти.

Розглядаючи поняття адаптації та дезадаптації в наукових джерелах, знаходимо визначення адаптації як системного утворення, яке має структуру, що складається з компонентів: ЦНС, здоров'я, комунікативна сфера, емоційна сфера. Ця структура має вікову специфіку, що виражається, поперше, в ролі кожного компонента в адаптаційному процесі, по-друге, в особливостях взаємозв'язків між компонентами адаптаційних механізмів. Процес адаптації відбувається тоді, коли в системі організм-середовище виникають значні зміни, що забезпечують формування нового гомеостатичного стану, який дає змогу досягати максимальної ефективності фізіологічних функцій і поведінкових реакцій.

Дані психологічної науки про особливості адаптації дозволяють виділити психічні компоненти механізмів адаптації. Ці компоненти добре представлені як в описі умов розвитку особистості, так і в перерахуванні умов адаптації: рівень сформованості ВПФ, особливості емоційної, особливості комунікативної сфери, особистісні якості. Отже, можна констатувати, що адаптаційний процес полягає у функціонуванні фізіологічних і психічних механізмів адаптації. Відсутність порушень у будові і функціонуванні компонентів адаптаційних механізмів, а також підтримці оптимальних зв'язків між компонентами певної системи і самими механізмами створює сприятливі умови для успішної адаптації у суспільстві [1, с. 33-34].

Адаптація дитини із ЗПР до навчально-виховного процесу в ДНЗ займає тривалий процес, пов'язаний зі значним напруженням усіх систем організму. Аналіз літературних джерел, що вивчають дану категорію дітей (Т. О. Власова, Н. Ю. Борякова, Л. В. Кузнецова, В. В. Лебединський, В. І. Лубовський, М. С. Певзнер, С. Г. Шевченко та ін.) дозволяє зробити висновок про те, що діти дошкільного віку із затримкою психічного розвитку відчують значні труднощі в адаптації до закладів дошкільної освіти.

Поняття дезадаптації можна інтерпретувати як соціально-психологічний процес відхилень в розвитку здібностей дитини до успішного оволодіння знаннями, вміннями та навичками активного спілкування і взаємодії в продуктивній колективній ігровій та навчальній діяльності.

Науковці Н. Лусканова та І. Коробейнікова виділяють такі фактори дезадаптації дитини до умов навчально-виховного процесу:

Соматичне ослаблення дитини, порушення її розвитку: короткозорість, тугоухість, порушення у розвитку опорно-рухового апарату та ін.

Соціально-педагогічна занедбаність, затримка мовного і моторного розвитку, локальні ураження ЦНС.

Тривала і масивна психічна депривація, неблагополучна сімейна атмосфера.

Порушення формування окремих психічних функцій і пізнавальних процесів, низький рівень довільної уваги і саморегуляції, мотивації, несформованість цілеспрямованого запам'ятовування і логічного мислення.

Порушення формування окремих навчальних навичок: дислексія (читання), дисграфія (письмо), дискалькулія (рахунку).

Рухові порушення: гіперактивність, рухова розгальмування, імпульсивність в поведінці.

Емоційні розлади: плаксивість і постійно пригнічений настрій, або неадекватно завищений настрій, емоційна лабільність.

Невідповідність темпу навчальної роботи індивідуальним особливостям дитини; переважання негативної оцінної стимуляції; конфліктний характер взаємовідносин [2, с. 78-79].

Отже, можна зазначити, що діти дошкільного віку із затримкою психічного розвитку мають ряд проблем, пов'язаних із адаптацією до інклюзивних закладів дошкільної освіти, прийняттям нових соціальних умов, нових правил роботи та взаємодії з іншими учасниками навчально-виховного процесу. Дана категорія дітей має утруднення, пов'язані з особливостями розвитку пізнавальних функцій, що значно ускладнює навчально-виховний процес, налагодження взаємин з однолітками. Такі діти часто характеризуються наявністю дезадаптивних станів – утворень неадекватних механізмів пристосування до ДНЗ у формі порушень навчання і поведінки, конфліктних відносин, психогенних захворювань і реакцій, підвищеного рівня тривожності, викривлень в особистісному розвитку.

Вирішення проблеми дезадаптації пов'язане з ранньою діагностикою симптомів і факторів ризику, з розробкою диференційованих програм корекційного навчання, з пошуком ефективних засобів психолого-педагогічної підтримки вихователів та батьків дезадаптованих вихованців.

Список використаних джерел

1. Кочерга О. М. Деадаптованість як психологічна проблема / О. Кочерга, О. Васильєв // Психолог. – 2002. – №4 – 45 с.
2. Лескова-Савицкая А. А. Проблема адаптации первоклассников к школе: Методические рекомендации для школьных психологов / А. Лескова-Савицкая. – Одесса, 2001 – 60 с.

Babenko N., Lehrer
Erich Kästner Schule in Hamburg
(Germany)

NUTZUNG DER HANDLUNGS- UND PRODUKTIONSORIENTIERUNG IM INKLUSIVEN LERNPROZESS

Unsere Gesellschaft hat sich in den letzten Jahrzehnten sehr verändert. Technologisierung, Globalisierung, Medialisierung sind die Faktoren, die zu diesem Prozess beigetragen haben. Dazu kommt die zunehmende kulturelle Heterogenität (vgl. Schader, 2000, S.19). Unsere Gesellschaft ist sehr vielfältig und zunehmend heterogen. Sie besteht aus Angehörigen verschiedener Kulturen, Nationalitäten und Gruppen, die sich auch im schulischen Bereich widerspiegeln (vgl. ebd. S.21.). Dabei spielt der Deutschunterricht für die sprachliche Entwicklung und Sozialisation der SuS (im Folgenden kurz als „SuS“ oder Schüler bezeichnet) eine entscheidende Rolle.

In diesem Zusammenhang stellte sich die Frage, wie „die Entfaltung von Empathie und Verstehensfähigkeit“ bei den Schülern einer siebten Klasse an der Stadtteilschule während der Unterrichtsreihe „Balladen“ effektiv gefördert werden könnte. Die Herausforderung bestand in erster Linie darin, die pubertierende 7. Klasse, die zunächst weder Motivation noch Leistungen im Unterricht erbrachten, mit der klassischen Ballade „Der Zauberlehrling“ von Goethe zu begeistern und sie für diese alte Gedichtform zu motivieren. Die Auseinandersetzung mit dem Thema ist im Rahmenplan für und im internen schulischen Curriculum für die siebte Klasse vorgesehen. Außerdem beinhaltet die Ballade neben dem großen literarischen Wert auch viele spannende erzählerische- und Konfliktpunkte, die das Interesse der SuS wecken können. Außerdem können die SuS einen Bezug zu dem Zauberlehrling herstellen, der ungefähr in dem gleichen Alter ist.

Nach Menzel, Haas und Spinner sollen die Schülerinnen und Schüler im Deutschunterricht in ihrer Sinnlichkeit, ihren Gefühlen, ihrer Phantasie, ihrem Tätigkeitsdrang angesprochen werden (vgl. Menzel/Haas/Spinner, 2000, S.7).

Den SuS soll demnach die Möglichkeit geboten werden, einen Bezug zur eigenen Lebenswelt herstellen zu können und der Unterrichtsgegenstand zu eigen zu machen. Das handlungs- und produktionsorientierte Verfahren entspricht dieser Herausforderung. Nach Haas/Menzel/Spinner können verschiedene handlungs- und produktionsorientierte Verfahren angewandt werden, wie z.B. szenische, visuelle, akustische Gestaltungen. Demnach können